

Tjäna på smartare avfallshantering

Se regelbundet över fastighetens avfallsabonnemang. Det kan löna sig. Se också till att hålla ögonen öppna för förändrad sophämtning i din kommun. Sortering av matavfall ökar liksom olika former av maskinell hämtning.

TEXTER **HENRIK LUNDSTRÖM** GRAFIK **DANIEL GINEMAN**

Fastighetsägare bör se över sin avfallshämtning, en eller ett par gånger per år. – Det finns ofta möjlighet att spara pengar, säger **Amanda Carlberg**, avfalls-expert hos konsultbolaget Grontmij.

För att beräkna kostnaden för avfallshämtning har kommunen ett underlag för varje fastighet. Utifrån den kommunala avfallstaxan styrs kostnaden av framförallt tre faktorer: avfallsmängd, arbetsinsats vid hämtning samt hämtningsfrekvens. I många fall är underlaget flera år

gamla och tidigare förhållanden kan ha förändrats.

– Avfallsmängden varierar i ett hus över tiden. Barnfamiljer genererar mycket sopor medan äldre betydligt mindre. Kanske finns möjlighet att gå ned i hämtningsfrekvens eller byta storlek på kärl?

Kommunernas avfallshantering styrs av miljöbalken (kapitel 15). Lagstiftningen ger kommunerna ett stort mått av självstyre, exempelvis att själva bestämma taxa, hämtning och avfallsbehandling. Varje kommun har en renhållningsordning. I den ingår dels en avfallsplan, där du hittar lokala strategier och mål för de närmaste åren,

dels föreskrifter som mer i detalj beskriver bland annat fastighetsägarens ansvar och krav på avfallsutrymmen och hämtningsvägar. Gemensamt är självkostnadsprincipen – hanteringen av hushållsavfall får inte ge någon vinst till kommunen.

STRÄVAN ATT MINIMERA miljöpåverkan, och att så långt som möjligt nyttiggöra avfallet, har de senaste åren styrt mycket av kommunernas avfallshantering. Det avspeglas också i utformningen av taxorna. Förbud mot att lägga matrester på deponi, liksom målet att 35 procent av alla matrester ska komposteras eller rötas 2010, har drivit på mot en ökad sortering av matavfall. I dag hämtas matavfall i fler än hundrafemtio av landets kommuner och antalet växer.

– Frågan om separat insamling av matavfallet är väldigt aktuell ute i landet. Som fastighetsägare bör man följa vad som händer i sin kommun, säger Amanda Carlberg.

I en del kommuner finns möjligheten för fastigheter att lämna matavfall separat, även om detta inte är obligatoriskt. På många håll gynnas den typen av sortering ekonomiskt, det gäller exempelvis i Stockholm.

Det stora intresset för storskalig kompostering för ett tiotal år sedan har dämpats. Istället vill allt fler kommuner använda matrester till rötning för att producera biogas – exempelvis för att driva lokalbussar. Det innebär också att flera kommuner öppnar möjligheter för fastighetsägare att installera avfallskvarnar (se artikel intill).

ALLT STÖRRE HÄNSYN till sophämtarnas arbetsmiljö påverkar också kommuner-

HUR GÖR DU...

... Elisabet Berg, ägare av MEB Fastigheter med fyrtiofem hyreslägenheter i sju centralt belägna fastigheter i Piteå.

– Alla lägenheter sorterar brännbart, komposterbart och restavfall i fastigheterna. Det är krav i kommunen. Sen är det upp till våra hyresgäster att sortera ut wellpapp och glas och annat och ta det till miljöstationerna.

– På det stora hela tycker jag att det fungerar bra. Våra fastigheter ligger i villaområden och har inte samma problem med små soputrymmen som äldre bebyggelse.

Vad är svårast?

– Piteå är en kommun med hårda miljökrav. Kommunen

har mål om att minska sopberget. Framöver kommer man att göra stickprov i det sorterade avfallet. Det ställer ökade krav på att källsorteringen fungerar och att var och en gör sitt bästa.

Hur kan man förbättra sorteringen?

– Det handlar om både kunskap och egen disciplin. Ibland är det svårt att veta om något ska sorteras som brännbart eller läggas i miljöstationen. Information och påminnelser är viktigt. Kommunen skickar varje år ut en kalender till alla hushåll och berättar om hur man sorterar och hur man hittar till miljöstationer och återvinningscentraler.

– Jag tror att också vi

skulle kunna öka informationen till våra hyresgäster. Om vi får ner mängden brännbart avfall minskar kostnaderna. Det gagnar i slutändan hyresgästerna. Sophämtning är en stor utgiftspost. Och den blir inte billigare.

Du är ledamot av kommunfullmäktige i Piteå. Vad tycker du om kunskapen generellt hos fastighetsägare om avfallsfrågorna?

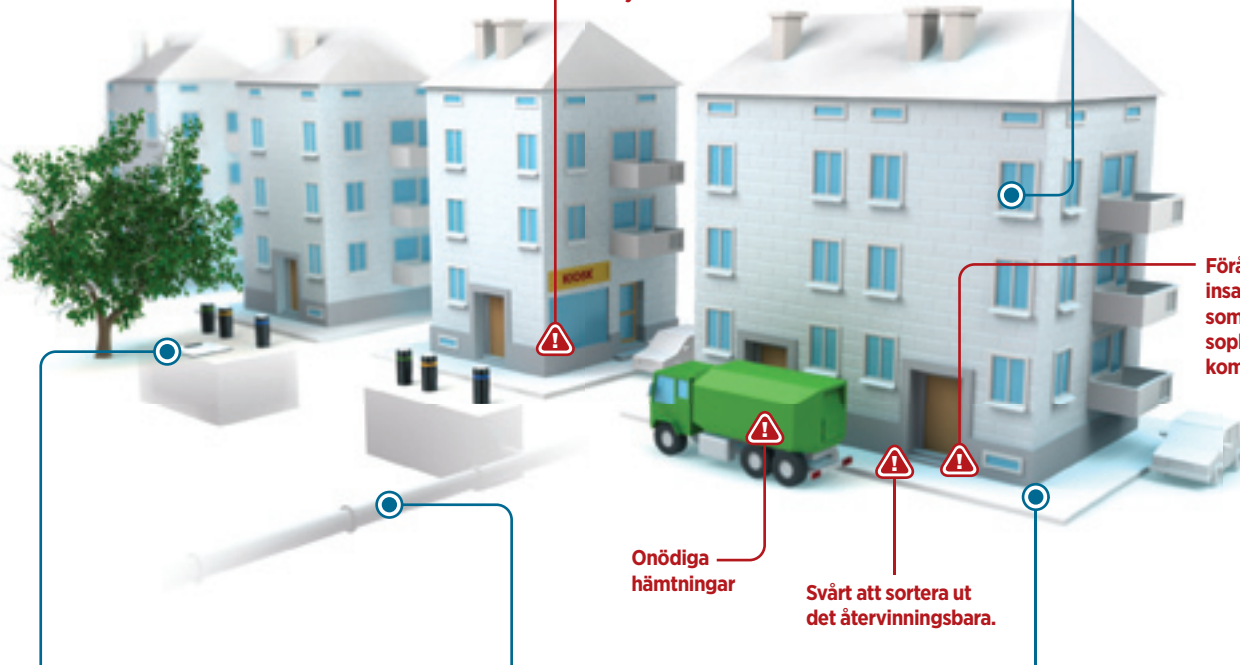
– Jag tror det är många som inte är medvetna om att miljömål och krav på källsortering kommer att öka successivt. Det gäller inte bara i Piteå. Det är både på nationell nivå och EU-nivå.

HENRIK LUNDSTRÖM

EXEMPEL PÅ MODERN AVFALLSHANTERING

Krav på förbättrad yttre miljö och arbetsmiljö har drivit avfallshanteringen mot mindre av manuell hantering och allt mer av maskinell hämtning. I figuren visas några av de metoder som finns idag.

⚠️ Oekonomisk sophantering

Avfallskvärv. Med en kvärv under diskbänken kan matrester ledas via fastighetens spillvattenledning och det kommunala avloppsnätet till reningsverket för att rötas och producera biogas.

Nedgrävd behållare. En avfallsbehållare under mark sparar utrymme. Det gör det möjligt att ha en större behållare och längre tömningsintervall. Förvaring under jord ger även lägre temperatur vilket kan minska lukt. Placeringen av nedgrävda behållare är viktig så att det blir långs stråk där de boende rör sig.

Sopsug. Med en sopsug transporteras avfall från en eller flera fastigheter till en terminal som töms regelbundet. Kan också anpassas till källsortering.

Kärl. Sopkärl finns i många olika storlekar och kan placeras i ett soprum i fastigheten, i ett skåp eller fritt ute på tomten. Det finns flerfackskärl för källsortering. För att minimera avfallskostnad bör kärlet stå så nära soppilen som möjligt och inte behöva passera hinder som exempelvis höga trösklar.

TIPS FÖR BILLIGARE OCH ENKLARE SOPHANTERING

Dialog med kommunen. Vid problem med avfallsentreprenör eller frågor om avfallshämtning, kontakta kommunen, gärna skriftligt. På Kretsloppskontoret i Göteborg finns exempelvis två personer som enbart hjälper fastighetsägare att effektivisera sin avfallshantering.

Se över avfallsabonnemanget. Följ med sophämtarna under några hämtningar. Stämmer uppgifterna om avfallsabonnemanget

med verkligheten? Höst och vår, när avfallsmängden är normal, är bra tidpunkter för avstämning, enligt avfallskonsult Amanda Carlberg.

Tänk på att det är fastighetsägarens skyldighet att uppgifterna är korrekta. Finns felaktigheter är det fastighetsägaren som riskerar att bli återbetalningsskyldig.

Sortera matavfall. Så kallade plockanalyser tyder på att upp till fyrtio procent av hushållens

soppåsar är matrester. Att samla in matrester separat kan sänka kostnaden. Hör efter med kommunen om det är möjligt och vilka ekonomiska effekter det ger. Avfallskvarnar är ett annat sätt att minska avfallsmängden. Att sköta en egen kompost i fastigheten kräver mycket arbete.

Informera boende. Upplys de boende om att sortera ut exempelvis metall, kartong och plast och lämna till återvinnings-

stationer. Det minskar mängden hushållsavfall. Källsortering i fastigheten är inget lagkrav, men kan vara en service för de boende. Börja med miljöfärligt avfall: batterier, elektronik och glödlampor. Sortera sen, efter förutsättningar, i tur och ordning: glas, metall, tidningar, plast och kartong.

Grovsoprum. Blir lätt överfulla. Amanda Carlberg föreslår att ha öppet endast några kvällar i veckan – med personal på plats.

nas avfallshantering. I många kommuner finns redan något slags maskinell hämtning – det vill säga hämtning i container, i nedgrävda bottenfömda behållare eller via så kallade sopsugar som innebär att avfall från många fastigheter samlas upp och töms i underjordiska tankar. Insamling i plastkärl har exempelvis till stor del ersatt sopsäckar. Därmed har många tunga drag och lyft försvunnit. Ännu hanteras dock sopsäckar i vissa äldre fastigheter med mycket små avfallsutrymmen. För att

komma bort från tunga lyft och minska antalet biltransporter finns förslag både i Stockholm och i Göteborg om att införa så kallade sopsugar i innerstäderna.

KOMMUNERNA FÖRSÖKER styra mot en bättre arbetsmiljö med hjälp av avfallstaxan. Genom att till exempel minska avstånden från avfallskärl till tömning och att eliminera höga trösklar kan fastighetens avfallskostnad sänkas. Det kan kräva kostsamma investeringar, och är i vissa

fastigheter praktiskt omöjligt, men kan ibland också vara lönsamt på längre sikt.

– Står man i begrepp att bygga om avfallsutrymmet kan det vara värt att beakta arbetsmiljöfrågan, säger Amanda Carlberg, som råder fastighetsägare att fråga kommunen om råd.

– Manuellt arbete kommer framöver att i allt högre utsträckning ersättas av maskinell hämtning. Många kommuner kommer också på sikt att försöka ersätta hämtning i kärl, säger Amanda Carlberg. ▶

Tips & Råd Effektivare avfallshantering

Med en avfallsskvarn får man fräschare soputrymmen och bidrar dessutom till en bättre miljö.

FOTO: MALIN HOELSTAD/SCANPIX

Avfallsskvarn – en praktisk lösning

Avfallsskvarnar är ett bekvämt sätt att bli av med matavfall. Men innan du monterar måste du ansöka hos kommunen och se över fastighetens ledningsnät.

Avfallsskvarnar har de senaste åren vuxit i popularitet. En drivkraft har varit det nationella miljömålet att trettiofem procent av hushållens matavfall ska behandlas biologiskt senast 2010, ett mål som dock inte nås – Naturvårdsverket uppskattar att ungefär trettio procent av matavfallet komposteras eller rötas idag.

Per Forsling

Med avfallsskvarnar kan matavfall malas ner och transporteras via avlopps nätet till det lokala reningsverket. Det finns även exempel på enskilda fastigheter med avfallsskvarnar som är anslutna till en tank som töms regelbundet, exempelvis Turning Torso i Malmö. En miljöfördel är att matresterna kan rötas och bidra till produktionen av biogas.

Genom att behandla matavfall biologiskt tar man tillvara på mer av avfallets näring och energiinnehåll än om det

bränns. Separat insamling av matavfall är inte alltid möjligt och då kan avfallsskvarnen vara ett utmärkt alternativ.

I FÖRSTA HAND är det bekvämt, konstaterar **Per Forsling** på Fastighetsägarna Stockholm, som rekommenderar sina medlemmar att installera avfallsskvarnar.

– Vi vet av erfarenhet från flera orter att kvarnarna fungerar. Du slipper hanteringen av den våta, besvärliga och ofta illaluktande delen av avfallet och du får fräschare soputrymmen. Eftersom volymen hushållssopor minskar kan avfallskostnaden sänkas, säger Per Forsling.

Stockholm är en av de omkring trettiofem av landets kommuner som tillåter avfallsskvarnar i hushåll – dock inte i restauranger och kommersiella lokaler. Andra exempel är Sundsvall och Surahammar. I många kommuner gör man än så länge andra bedömningar. Flera forskningsprojekt

studerar just nu konsekvenserna med avfallsskvarnar. Eftersom spillvattnet blir mer trögflytande ökar riskerna för igensättning av rör. En del kommuner vill hellre att matavfallet komposteras.

INNAN DU KAN installera avfallsskvarnar måste du i vissa fall inhämta kommunens godkännande. Per Forsling råder också alla fastighetsägare att göra en förstudie, eftersom avfallsskvarnar ökar pårestningen på fastighetens ledningsnät.

– Se över statusen på ledningarna. Har man inga

problem med avloppet bör det också fungera bra med avfallsskvarnar, säger Per Forsling, som också poängterar vikten av att ge tydliga användarinstruktioner till hyresgäster när kvarnen väl är installerad.

Inköp och installation av en avfallsskvarn kostar cirka 4 000–5 000 kronor. Hur mycket avfallskostnaden kan sänkas beror dels på hur den lokala avfallstaxan är utformad dels på andelen matavfall i soporna. Som en tumregel kan sägas att matavfallet utgör 30–40 procent av det avfall ett hushållsavgift producerar. •

LÄS MER

Handbok för avfallsutrymmen.
Avfall Sverige

Fastighetsägarna och sopor – vad är det som gäller?
Fastighetsägarna Stockholm

Filmklipp om hur en avfallsskvarn används:
www.youtube.com/watch?v=ewWX5NZJjig

Allmänt om avfallshantering.
www.sopor.nu

Avfallshantering, fokus på arbetsmiljö.
www.hamtaavfall.nu

Skolmaterial för högstadiet.
www.sopskolan.se

Förpacknings- och tidningsinsamlingen. Här hittar du bland annat adresskarta till landets alla återvinningsstationer
www.ftiab.se

